

UVAROVA S. G. To the question of psychological aspect of self-realization of creative personality of student.

The philosophical aspects of deep psychology and psycho-analysis are considered in the article, mutual relations are reflected between philosophy and psikhooagalizom, basic looks of Dekarta and Z. Freud on a psycho-analysis.

Keywords: *self-realization, personality of student, deep psychology, psycho-analysis.*

Хоменко С. В.
Полтавський національний педагогічний
університет імені В. Г. Короленка

ПОНЯТТЯ ТА СТРУКТУРНІ КОМПОНЕНТИ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Статтю присвячено аналізу поняття професійна компетентність, запропоновано авторське трактування поняття “професійна компетентність майбутнього вчителя”, визначено структурні компоненти професійної компетентності майбутнього вчителя фізичної культури.

Ключові слова: *професійна компетентність, складові професійної компетентності, професійна компетентність майбутнього вчителя фізичної культури.*

Згідно з новою освітньою парадигмою, фахівець повинен володіти фундаментальними знаннями, професійними вміннями та навичками діяльності свого профілю, досвідом творчої та дослідницької діяльності з вирішення нових проблем, соціально-оціночної діяльності, тобто він повинен бути компетентним і конкурентоспроможним.

У сучасних наукових розробках розкриваються різноманітні підходи в теорії й практиці формування професійної компетентності фахівців різних професій. Різним аспектам формування та розвитку професійної компетентності в закладах освіти присвячено наукові праці В. Байденка, О. Булавенка, Ф. Вайнерта, М. Вачевського, А. Дорофєєва, Е. Зеєра, І. Зимньої, І. Ісаєва, Л. Макарової, О. Овчарук, О. Пометун, Ю. Сенько, А. Троцької, А. Хуторського, В. Шадрикова та ін. [1; 2; 3]. В Україні останнім часом існує висока активність у дослідженнях, які розкривають окремі аспекти фахової підготовки майбутніх учителів фізичного виховання: вдосконалення професійної підготовки фахівців з фізичної культури досліджували В. Корецький, С. Неверкович, В. Приходько, А. Кузьмін, А. Комлєв, Н. Костіхіна, П. Кузьмичова, Є. Медведєва, Л. Піглова, О. Голубов, Д. Садетдінов, та ін. Водночас недостатньо висвітленими залишаються структурні компоненти професійної компетентності майбутнього вчителя фізичної культури.

Тому **метою статі** є визначення та аналіз поняття і структурних компонентів професійної компетентності майбутнього вчителя фізичної

культури. Зв'язок статті з науково-практичними завданнями полягає в недостатності вдосконалення професійної компетентності майбутнього вчителя фізичної культури в напрямі відповідності сучасним тенденціям підготовки конкурентоспроможного фахівця.

Аналізуючи роботи вітчизняних вчених можна виділити різні підходи до поняття “компетентність”, “професійна компетентність”, які вживаються в наукових працях синонімічно.

Існують визначення, що характеризують компетентність через її зовнішні прояви: компетентність – це здатність людини діяти за межею навчальних сюжетів і ситуацій (В. Болотов) або здатність до перенесення знань, умінь і навичок за межі умов, в яких ці знання, уміння і навички спочатку сформувалися (В. Батишев), здатність виносити кваліфіковані судження, приймати адекватні рішення в проблемних ситуаціях, досягаючи результатів та поставлених цілей (А. Бусигіна).

Компетентність визначають також за структурою володіння компетенціями, що охоплюють здібності, готовність пізнання і відносини (образи поведінки) і є необхідними у виконанні діяльності (В. Байденко), готовність і здатність до діяльності, а також за низкою особистісних якостей (О. Атласова), наявність у людини здібностей та вмінь із виконання певних трудових функцій (А. Макарова) [1].

Г. Коджаспірова, С. Скворцова характеризують професійну компетентність як володіння фахівцем необхідною сумою знань, умінь і навичок, які представляють основу формування професійної діяльності, спілкування і особистості фахівця – носія певних цінностей, ідеалів, свідомості [5]. Л. Мітіна визначає компетентність через сукупність знань, умінь, навичок, способів і прийомів їх реалізації в діяльності, спілкуванні і розвитку особистості і вказує, що, наприклад, компетентний керівник повинен мати досвід практичного використання різних методів керівництва, а Е. Тонгонога, визначаючи професійну компетентність керівника, називає її інтегральною якістю особистості, сплавом досвіду, знань, умінь і навичок.

У зарубіжній науковій літературі (П. Вейл, М. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоурі) спостерігається інший підхід до розуміння компетентності. Компетентність розглядається інтегральним поняттям, у якому можуть бути виділені кілька рівнів:

1) компетентність як здатність до інтеграції знань і навичок та їх використання в умовах вимог зовнішнього середовища, що швидко змінюються;

2) концептуальна компетентність;

3) компетентність в емоційній сфері, у сфері сприйняття;

4) компетентність в окремих сферах діяльності.

Аналіз різних підходів до поняття “компетентність” та “професійна

компетентність”, дав змогу нам сформулювати власне визначення поняття “професійна компетентність майбутнього вчителя фізичної культури” як сукупність індивідуально-психологічних особливостей особистості, готовність суб’єкта педагогічного впливу структурувати отримані та накопичені фахові знання з метою ефективно організації тренувального процесу спортивного колективу для успішного вирішення поставлених завдань під час навчально-тренувального заняття.

Досліджуючи професійну компетентність учителя, В. Баркасі, Л. Карпова, Н. Кузьміна, О. Мамчин, В. Раєвський, С. Скворцова, В. Сластьонін та інші виокремлюють у її структурі декілька компонентів: гностичний, конструктивний, комунікативний, організаційний, процесуально-особистісний, результативний [4; 6].

С. Іванова прийшла до висновку, що структуру професійної компетентності вчителя на основі діяльнісного підходу становлять такі основні компоненти:

- спеціальний;
- соціальний;
- особистісно-індивідуальний.

Л. Макарова виокремлює у структурі профкомпетентності такі компоненти: спеціальний (володіння власне професійною діяльністю на досить високому рівні, здатність проектувати свій подальший професійний розвиток); соціальний (володіння спільною (груповою, кооперативною) професійною діяльністю, співробітництвом, а також прийнятими в цій професії прийомами професійного спілкування, соціальна відповідальність за результати своєї професійної праці); особистісний (володіння прийомами особистісного самовираження та саморозвитку засобами протистояння професійним деформаціям особистості); індивідуальний (володіння прийомами самореалізації і розвитку індивідуальності у межах професії, готовність до професійного зростання, вміння раціонально організувати свою працю без перевантажень) [1].

С. Скворцова визначає структурними компонентами професійної компетентності майбутнього вчителя мотиваційну (включає загальнокультурну, особистісно-мотиваційну, соціальну компетентності); предметно-практичну (операційно-технологічну, містить методологічну, практично-діяльнісну, дидактико-методичну, спеціально-наукову, економіко-правову, екологічну, валеологічну, управлінську, комунікативну, інформаційну компетентності); сферу саморегуляції (яка розкривається через психологічну та аутокомпетентність сфери) [5].

За результатами проведеного аналізу на основі узагальнення, систематизації та враховуючи напрям нашого дослідження нами було запропоновано структуру професійної компетентності майбутніх учителів

фізичної культури, що набувається у процесі вивчення фахових дисциплін, яку представлено на рис. 1.

Рис. 1. Структура професійної компетентності майбутнього вчителя фізичної культури набутої у процесі вивчення фахових дисциплін

Проаналізуємо складові структурних компонентів професійної компетентності.

Соціальна компетентність – це вміння жити та працювати з оточуючими.

Інформаційна компетентність – передбачає володіння інформаційними технологіями, уміння опрацьовувати різні види інформації.

До змісту фахової компетентності входить сукупність знань, умінь та характерних рис у межах предмета, що дає змогу особистості виконувати певні дії через власне ставлення; наявність структурної системи наукових знань із дисциплін циклу фізичного виховання; спроможність вирішувати питові педагогічні задачі під час фізичного виховання учнів; наявність структурованої системи знань із методики фізичного виховання та готовність застосування її на практиці.

Ціннісно-мотиваційна компетентність – це мотивація до творчої

діяльності, до досягнення успіху.

Комунікативна компетентність – це вміння вступати в комунікацію (спілкування), бути зрозумілим, спілкування без обмежень.

Соціокультурна компетентність – спроможність ідентифікувати себе за цінностями професійного середовища.

Особистісна компетентність – це здатність до саморозвитку, творчості, самовизначення, самоосвіти, конкурентоспроможності.

Морально-психологічна компетентність – це готовність, спроможність і потреба жити за традиційними моральними нормами та використовувати психологічні засоби навчання в організації взаємодії в освітній діяльності.

Продуктивна компетентність – це вміння працювати, отримувати результат, ухвалювати рішення та нести відповідальність за них.

Рефлексивна компетентність – прагнення до досконалості професійної діяльності й адекватна її оцінка; спроможність оцінювати власні професійні можливості.

Висновки: дослідивши та проаналізувавши різні методичні підходи нами було визначено поняття “професійна компетентність майбутнього вчителя фізичної культури у процесі вивчення фахових дисциплін” та визначено його структуру.

Використана література:

1. Макарова Л. Н. Требования к компетентностной модели будущего хореографа / Людмила Николаевна Макарова, Марина Николаевна Юрьева // Высшее образование сегодня. – № 4. – 2010. – С. 50-53.
2. Исаев И. Ф. Педагогика: учеб. пос. для студ. пед. учеб. заведений / И. Ф. Исаев, А. И. Мищенко, В. А. Сластенин. – М.: Школьная пресса, 2002. – 512 с.
3. Сенько Ю. В. Гуманитарные основы педагогического образования / Ю. В. Сенько. – М.: Академия, 2000. – 240 с.
4. Сластенин В. А. Формирование личности учителя советской школы в процессе профессиональной подготовки / В. А. Сластенин. – М.: Просвещение, 1976. – 160 с.
5. Скворцова С. О. Професійна компетентність вчителя: зміст поняття [текст] / С. О. Скворцова // Наука і освіта. – 2009. – № 4. – С. 93-96.
6. Скворцова С. О. Комунікативний компонент професійної компетентності вчителя [текст] / С. О. Скворцова // Нова педагогічна думка: науково-методичний журнал. – 2010. – № 2. – С. 99-102.

ХОМЕНКО С. В. *Понятие и структурные компоненты профессиональной компетентности будущего учителя физической культуры.*

Статья посвящена анализу понятия профессиональная компетентность, предложено авторское определение понятия “профессиональная компетентность будущего учителя”, определены структурные компоненты профессиональной компетентности будущего учителя физической культуры.

Ключевые слова: профессиональная компетентность, составляющие профессиональной компетентности, профессиональная компетентность учителя физической культуры.

КНОМЕНКО S. V. The concept and structural components of the professional competence of future physical culture teachers.

This article analyzes the concept of professional competence, the author's proposed definition of "teacher's professional competence" and the structural components of the professional competence of future physical culture teachers.

Keywords: *professional competence, the components of professional competence, professional competence of physical culture teachers.*

Цина А. Ю.
Полтавський національний педагогічний
університет імені В. Г. Короленка

ІДЕНТИФІКАЦІЯ НЕБЕЗПЕК ТЕХНОЛОГІЧНИХ ПРОЦЕСІВ І ОБЛАДНАННЯ НАВЧАЛЬНО-ВИРОБНИЧИХ МАЙСТЕРЕНЬ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

У статті розглядаються методики ідентифікації небезпек, аналізу та управління ризиками, що можуть виникати під час навчально-трудової діяльності школярів у навчально-виробничих майстернях.

Ключові слова: *ідентифікація небезпек, ризики, трудова діяльність учнів.*

Метою вивчення і поліпшення стану охорони праці в шкільних навчальних майстернях є зменшення рівня ризику загрози здоров'ю та безпеці на робочих місцях учнів шляхом оптимізації використання ресурсів і залучення до роботи з охорони праці керівного і педагогічного складу ЗНЗ. Оцінка ризиків є важливою складовою захисту учнів від потенційно можливих небезпечних ситуацій, які можуть заподіяти справжню шкоду та збитки. Зміст діяльності з оцінки ризиків передбачає ретельний огляд та перевірку складових учнівських робочих місць, які можуть спричинити травмування, ушкодження, а також визначення рівня достатності вжитих запобіжних заходів із попередження ймовірності появи загроз безпеці.

Провідну роль у системі прийняття управлінських рішень з охорони праці відіграють процеси ідентифікації небезпек і оцінки ризиків. Методики ідентифікації небезпек, аналізу та управління ризиками, що можуть виникати на робочих місцях учнів стають сьогодні обов'язковими елементами системи управління охороною праці в навчальних майстернях ЗНЗ. Ними визначаються порядок ідентифікації небезпек, оцінки ризиків.

Найбільш сучасною є оцінка стану охорони праці за допомогою визначення ризику нещасних випадків відповідно до ДСТУ-П OHSAS 18001:2006 "Система управління безпекою та гігієною праці (вимоги OHSAS 18001: 1999)", у яких запропонований механізм ідентифікації та оцінки ризику небезпек виникнення нещасних випадків.

Для організації робіт з ідентифікації небезпек і оцінюванню ризиків